

IHMISOIKEUSSOPIMUSTEN VALVONTAELINTEN VIIMEISIMMÄT SUOSITUKSET: VAMMAISET HENKILÖT

Suosituksen perusteella hallituksen tulee ryhtyä toimiin ja raportoida seuraavalla määräaikaisraportoinnin kierroksella tuloksista. Koosteessa suositukset on huomioitu vuoden 2022 loppuun asti. Suositukset on kirjattu suoraan sellaisenaan, ilman analyysiä tai painotuksia. Joitakin alleviivauksia on kuitenkin tehty lukemisen helpottamiseksi. Suositukset ovat alun perin englanniksi, käännökset ovat epävirallisia. Joidenkin komiteoiden suositukset ovat koosteessa englanniksi. Kooste sisältää pääasiassa suosituksia, joissa on nimenomaisesti mainittu vammaiset henkilöt.

Sisällys

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT	2
YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8).....	2
YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)	6
YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (CESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)	8
YK:n Kidutuksen vastainen komitea 2016 (CAT/C/FIN/CO/7)	12
YK:n Lapsen oikeuksien komitea 2011 (CRC/C/FIN/CO/4)	12
YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/WG.6/41/L).....	16
YK:n itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1)	18
EUROOPAN NEUVOSTO.....	19
Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT/Inf (2021) 7).....	19
Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1).....	24
Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9)	24
Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti (CommDH(2012)27).....	24

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
<p>YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)</p>	<p>E. Principal areas of concern and recommendations</p> <p>Women’s rights and gender equality in relation to the coronavirus disease pandemic and recovery efforts</p> <p>9. The Committee takes note of the government research project on the impact of the pandemic on gender equality in the labour market, the economy and in relation to wellbeing and health. The Committee expresses concern, however, at reports that the pandemic resulted in a decrease in employment particularly within female-dominated industries, such as services and tourism.</p> <p>10. The Committee, in line with its guidance note on the obligations of States parties to the Convention in the context of COVID-19, issued on 22 April 2020, recommends that the State party:</p> <p>(b) Ensure the equal participation of women and girls, including disadvantaged and marginalised groups of women, in the State party’s official national recovery programmes and strategies;</p>	<p>Heikommassa asemassa olevien ja marginalisoitujen naisten osallistuminen kansallisiin koronan toipumisohjelmiin ja -strategioihin.</p>
	<p>Temporary special measures</p> <p>17. The Committee welcomes the efforts of the State party to strengthen the participation of migrant women in political and public life, education and the labour market. It also takes note of the government resolution of 2015 requiring the boards of large and medium-sized listed companies to have a minimum of 40 per cent of both women and men on their boards. The Committee is, however, concerned that there have been no positive developments towards this minimum quota for women in recent years.</p> <p>(c) Continue and further strengthen specific temporary special measures to accelerate the participation of women belonging to disadvantaged groups such as migrant women, Roma women, Sami women, single mothers, older women and women with disabilities, in political and public life, decision-making, education and the labour</p>	<p>Vahvistaa väliaikaisia erityistoimia lisätäkseen mm. vammaisten naisten osallistumista poliittisessa ja julkisessa elämässä, päätöksenteossa, koulutuksessa ja työmarkkinoilla.</p>

	market.	
	<p>Harmful practices</p> <p>21. The Committee notes the proposed amendment of the Law on verification of gender to remove the requirement of proof of sterilisation for a transsexual person.. It also notes that a working group was established to prepare best practice guidance to help health-care professionals advise parents with inter-sex children. The Committee further notes that forced marriage is punishable as human trafficking or as coercion. The Committee notes with concern, however:</p> <p>(c) The failure of the State party to repeal Section 2 of the Sterilisation Law, which permits the sterilization of women with mental disabilities who have limited legal capacity or who have been deprived of their legal capacity with-out their consent;</p> <p>22. Recalling joint general recommendation No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women/general comment No. 18 of the Committee on the Rights of the Child (2019) on harmful practices, and the Committee’s previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/8, paras.17 and 29), the Committee recommends that the State party:</p> <p>(c) Take immediate steps to repeal section 2 of the Sterilization Law and provide effective remedies for women victims of forced or involuntary sterilization;</p>	<p>c) Steriloimislain 2.1 §:n kumoaminen; Tehokkaat oikeussuojakeinot pakkosterilisaation uhreille.</p>
	<p>Gender-based violence against women</p> <p>23. The Committee welcomes the reform of legislation governing sexual offences and the establishment of a post of independent rapporteur on violence. It notes the State party’s efforts to prevent gender-based violence against women including through capacity building for the police, the establishment of sexual violence referral centres (SERI) throughout the country and the launch of a national campaign against sexual harassment in 2016. The Committee nevertheless notes with concern:</p> <p>(c) That only serious abuse of a particular position of power is included in</p>	<p>c) RL 20 luvun muuttaminen, jotta valtaasemaan perustuvat seksuaaliset ei-suostumukselliset teot määritellään aina raiskauksiksi.</p> <p>d) Turvakodit saavutettavia vammaisille naisille.</p>

	<p>the definition of rape, while other situations of sexual abuse by abuse of power are defined as sexual abuse, which carries a lighter penalty...;</p> <p>(f) The lack of adequate shelters for victims of gender-based violence against women, particularly in the northern region, namely the Sami homeland, and the inaccessibility of most shelters for women with disabilities;</p> <p>(c) Amend Chapter 20 of the Criminal Code, on sexual offences, to ensure that all non-consensual sexual acts involving abuse of power are defined as rape, regardless of whether or not the abuse of power is considered serious...;</p> <p>(d) Provide adequate shelters for victims of gender-based violence in all regions, including the Sami homeland, and ensure that all shelters are accessible for women with disabilities;</p>	
	<p>Equal participation in political and public life</p> <p>27. The Committee welcomes the high percentage of women in the State party's parliament (45.5 per cent), among the State party's representatives in the European Parliament (57.1 per cent) and as ambassadors in the civil service (50%). The Committee notes with concern, however, that:</p> <p>(b) Migrant women, <u>women with disabilities</u>, women from ethnic minorities and Roma women are underrepresented in political and public life and notes the lack of statistical data on their situation;</p> <p>28. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 23, and recalling its general recommendation No. 23 (1997) on women in political and public life and its general recommendation No. 25 on temporary special measures, the Committee recommends that the State party:</p> <p>(b) Put in place measures, including temporary special measures, to ensure that the representation of women in political and public life, and particularly in leadership positions, reflects the full diversity of the population;</p>	<p>b) Naisten representaatio julkisessa elämässä tulee edustaa kansan monimuotoisuutta.</p>
	<p>Education</p> <p>29. The Committee notes the State party's indication that legislation</p>	<p>a) Kiusaamisen vastaiset toimet, mm. toimenpideohjelman täytäntöönpanon</p>

	<p>integrating equality and non-discrimination in the curriculum for early childhood education will enter into force in 2023. It welcomes the State party's efforts to include courses on non-discrimination, equality and intimate partner violence in military academy curricula. The Committee also welcomes the fact that the Government of Åland supports projects to encourage girls and boys to make non-traditional educational choices. The Committee welcomes the publication in 2021 of the action plan to prevent bullying, violence and harassment in schools and educational institutions and the publication by the Finnish National Agency for Education of a guide on preventing and intervening in sexual harassment cases at schools and educational institutions. The Committee, however, notes with concern:</p> <p>(a) The reportedly high incidence of bullying against girls and boys in schools;</p> <p>30. Reiterating its previous recommendations (CEDAW/C/FIN/CO/7 para. 25), and recalling its general recommendation No. 36 (2017) on the right of girls and women to education, the Committee recommends that the State party:</p> <p>(a) Allocate sufficient resources for and monitor the implementation of the national anti-bullying action plan to provide safe and inclusive educational environments free from discrimination, harassment and gender-based violence, strengthen the role of counsellors in ensuring safe and inclusive educational environments, impose and implement sanctions for bullying, and address intersecting forms of discrimination faced by disadvantaged groups of women and girls in the education system;</p>	<p>seuranta yms.</p>
	<p>Employment</p> <p>31. The Committee welcomes the recent legislative amendments providing equal family leave for both parents and additional leave to single parents. It takes note of the State party's efforts to eliminate gender segregation in the labour market and its intention to reduce the gender pay gap to 12 per cent by 2025. The Committee nevertheless notes with concern:</p> <p>(c) The difficulties experienced by women belonging to ethnic minorities, migrant women and women with disabilities in accessing secure, well-paid</p>	<p>Eryityisesti mm. vammaisten naisten pääsy turvallisiin ja hyvätalokkaiisiin töihin.</p>

	<p>and full time work;</p> <p>(c) Develop effective strategies and policies to improve women’s access to secure, well-paid jobs with a particular emphasis on disadvantaged groups of women, including migrant women, women from ethnic minority groups, single mothers, older women and women with disabilities;</p>	
	<p>Disadvantaged groups of women</p> <p>37. The Committee notes with appreciation that separate wings for women inmates will be established in six prisons to ensure their safety and well-being. It also notes the State party’s indication that proposed amendments to the Law on the promotion of integration to facilitate the integration of migrant women in society and strengthen their access to the labour market. It further notes that the third national policy on the Roma under preparation focuses on the status of several groups within the Roma community, including Roma women. The Committee notes with concern, however, the lack of information on specific measures to address the situation of women who face intersecting forms of discrimination, in particular migrant women, Roma women, older women and women with disabilities.</p> <p>38. The Committee recommends that in its next report the State party provide detailed information on targeted measures to ensure equal rights and opportunities for women who face intersecting forms of discrimination, including migrant women, Roma women, older women and women with disabilities.</p>	<p>Seuraavassa raportissa tietoa toimista moniperustaista syrjintää kohtaavien naisten, mm. vammaisten naisten, oikeuksien turvaamiseksi.</p>
<p>YK:n Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)</p>	<p>Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo</p> <p>12. Komitea panee merkille ne lainsäädäntö- ja politiikkatoimet, jotka sopimusvaltio on toteuttanut ehkäistäkseen ja torjuakseen syrjintää ja edistääkseen sukupuolten tasa-arvoa. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että yhdenvertaisuusvaltuutettu voi saattaa syrjintäasioita yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi vain kaikkien asianosaisten suostumuksella ja etteivät uhrit voi hakea hyvitystä lautakunnasta vaan ainoastaan tuomioistuimesta pitkällisessä oikeudenkäynnissä. Komitea panee huolestuneena merkille myös sen valtuuskunnan myöntämän seikan, ettei yhdenvertaisuuslaki ole vielä laajalti tunnettu yleisesti, minkä vuoksi syrjin-</p>	<p>Naisten (erit. vammaisten ja etnisten vähemmistöjen) edustus julkisella ja yksityisellä sektorilla;</p> <p>Tiedonkeruun parantaminen aiheesta.</p>

	<p>nän uhrit hakevat oikeutta vaihtelevien ja joskus sekavien kanavien kautta. Komitea on huolestunut myös vammaisten naisten ja etnisten vähemmistötaustaisten naisten vähäisestä poliittisesta edustuksesta ja että tästä asiasta on saatavilla eriytettyjä tilastotietoja vain niukasti (2 ja 26 artikla).</p> <p>13. Sopimusvaltion tulisi</p> <p>(a) ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimiin arvioidakseen uudelleen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) ja muun keskeisen syrjinnänvastaisen lainsäädännön ja muuttaakseen niitä tarkoituksena tehostaa syrjinnän torjumisen oikeudellista ja institutionaalista kehystä;</p> <p>(b) arvioida uudelleen yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuudet poistaakseen ne syyt, jotka estävät kaikkien syrjintätapausten tosiasiallisen saattamisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi;</p> <p>(c) harkita, että se antaisi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle valtuudet myöntää hyvitystä suoraan syrjinnän uhreille, jotta näillä olisi oikea-aikaisesti käytettävissään tehokkaat oikeuskeinot;</p> <p>(d) lisätä yleisön tietoisuutta syrjinnän vastaisesta lainsäädännöstä ja syrjinnän uhrien käytettävissä olevista oikeuskeinoista, kuten yhdenvertaisuusvaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltuuksista;</p> <p>(e) tehostaa pyrkimyksiään lisätä naisten, erityisesti vammaisten naisten ja etnisten vähemmistötaustaisten naisten, osallistumista julkisella ja yksityisellä sektorilla ja heidän edustustaan korkeimmalla tasolla sekä parannettava tiedonkeruutaan tämän osalta.</p>	
	<p>Psykososiaalisesti vammaiset ja kehitysvammaiset henkilöt</p> <p>30. Komitea on huolestunut siitä, että psykososiaalisesti vammaisten tai kehitysvammaisten henkilöiden, kuten sosiaalihuoltolaitoksissa asuvien muistisairaiden ikääntyneiden, liikkumisvapautta saatetaan rajoittaa heidän tahdostaan riippumatta ja heitä saatetaan hoitaa tahdostaan riippumatta ilman riittävää oikeudellista perustaa tai menettelytakeita, joilla heidän oikeutensa ja etunsa turvattaisiin. Komitea panee merkille meneillään olevan lainsäädäntöprosessin, jossa pyritään vahvistamaan vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta, mutta pitää valitettavana, ettei sopimusvaltio ole edistynyt riittävästi pyrkimyksissään varmistaa käytettäväksi tehokkaita oikeuskeinoja, joiden avulla voitaisiin riitauttaa tahdosta riippumaton psyki-</p>	<p>a) Tahdosta riippumattoman liikkumisvapauden rajoittaminen psykiatrisessa hoidossa;</p> <p>b) Vajaavaltaiten tahdosta riippumattomaan hoitoon pyrittävä hankkia ennakkosuostumus; noudatettava oikeudellisia takeita ja menettelytakeita;</p> <p>c) Tahdosta riippumattoman liikkumisvapauden rajoittamisen oikeusturvatakeet</p>

	<p>atriseen hoitolaitokseen sijoittaminen ja tahdosta riippumaton psykiatrinen hoito (7, 9 ja 17 artikla).</p> <p>31. Sopimusvaltion tulisi varmistaa lainsäädännössä ja käytännössä, että</p> <p>(a) henkilön liikkumisvapautta rajoitetaan psykiatrasta hoitoa varten hänen tahdostaan riippumatta vain silloin, kun se on ehdottoman välttämätöntä ja oikeasuhteista henkilön itsensä suojelemiseksi vakavalta vahingolta tai sen estämiseksi, ettei hän vahingoita muita, ja että liikkumisvapauden rajoittamista käytetään vasta viimesijaisena keinona ja mahdollisimman vähän aikaa;</p> <p>(b) silloin, kun vajaavaltaisten vammaisten henkilöiden tahdosta riippumatta heidän liikkumisvapauttaan rajoitetaan tai heitä hoidetaan lääketieteellisesti, noudatetaan vaatimusta pyrkiä kaikin keinoin hankkimaan heidän vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumuksensa ja samalla noudatetaan asianmukaisia oikeudellisia takeita ja menettelytakeita;</p> <p>(c) tällaiseen sairaalahoitoon tai hoitoon liitetään aluksi ja määräajoin oikeudellinen uudelleenarviointi sekä takeet tehokkaasta oikeuskeinosta ja että mahdolliset oikeudenloukkaukset tutkitaan perusteellisesti ja niistä nostetaan syytteet.</p>	
<p>YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja siviilyksellisten oikeuksien komitea (CESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)</p>	<p>Vammaisten henkilöiden oikeudet</p> <p>16. Komitea panee huolestuneena merkille ne lisävaikeudet, kuten palvelujen saannin estymisen ja eristyneisyyden, joita vammaisille henkilöille aiheutuu toimista covid-19-viruksen leviämisen hillitsemiseksi (2 artiklan 2 kappale).</p> <p>17. Komitea panee merkille sopimusvaltion toteamuksen, jonka mukaan toimet covid-19 -viruksen torjumiseksi soveltuvat myös vammaisiin henkilöihin, mutta kiinnittää sopimusvaltion huomiota siihen, että vammaisuuden vuoksi nämä toimet vaikuttavat vammaisiin henkilöihin eri tavalla kuin muihin. Siksi komitea vaatii sopimusvaltiota kuulemaan vammaisten henkilöiden järjestöjä ja edustajia suunnitellakseen ennalta ehkäisevät toimet mahdollisimman tarkoituksenmukaisiksi.</p>	<p>Covid-19-viruksen torjunnan soveltuvuus vammaisiin henkilöihin. Vaatimus kuulla vammaisten edustajia.</p>

	<p>Työttömyys</p> <p>23. Vaikka komitea pitää tervetulleina sen kaltaisia toimia kuin nuorisotakuuohjelma ja oppisopimusmallin parantaminen sekä muita nuorisolain mukaisesti toteutettuja toimia, komitea on huolestunut siitä, että nuorilla on vaikeuksia saada vakituista ja kunnollista työtä. Lisäksi komitea on huolestunut siitä, että covid-19 -kriisin vuoksi työpaikkoja on hävinnyt erityisesti niiltä ihmisryhmiltä, jotka ovat perinteisestikin kärsineet työttömyydestä, kuten nuorilta, <u>vammaisilta henkilöiltä</u>, yli 50-vuotiailta ja maahanmuuttajataustaisilta naisilta (6 artikla).</p> <p>24. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio vahvistaa erikoistuneita palvelujaan, kuten työvoiman palvelukeskuksia, avustukseen ja tukeeseen työnhakijoita, jotta he pystyisivät tunnistamaan ja löytämään vapaita työpaikkoja, etenkin covid-19 -kriisin vähennettyä työllistymismahdollisuuksia.</p> <p>Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio seuraa covid-19 -pandemian vuoksi tehtyjen työlainsäädännön väliaikaisten muutosten täytäntöönpanoa estääkseen työnantajia käyttämästä niitä väärin ja varmistaakseen, että lomautetut työntekijät otetaan tosiasiallisesti takaisin työhön heti, kun olosuhteet sen sallivat.</p>	<p>Työttömyyden ehkäiseminen tukipalveluiden vahvistamisella;</p> <p>Covid-19 liittyvän väliaikaisen työlainsäädännön täytäntöönpanon seuraaminen.</p>
	<p>Vammaisten henkilöiden työhön ja eläkkeeseen liittyvät oikeudet</p> <p>29. Komitea on huolestunut siitä, että vammaiset henkilöt ovat työmarkkinoilla muita heikommassa asemassa. Komitea on huolestunut myös nykyisistä työtoimintajärjestelyistä, koska työtoimintaan osallistuvilla vammaisilla henkilöillä ei ole oikeutta palkkaan eikä lomiin eikä toiminnasta kerry heille vanhuuseläkettä. Lisäksi komitea panee huolestuneena merkille, ettei työkyvyttömyyseläkkeen määrässä eikä eläkkeen saannin edellytyksissä oteta riittävästi huomioon vammaisuudesta johtuvia menoja (6, 7 ja 9 artikla).</p> <p>30. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa, että vammaiset työntekijät voivat nauttia oikeutta oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tältä osin komitea suosittelee, että sopimusvaltio lopettaa vammaisten työntekijöiden sijoittamisen erillisiin suojatyöpaikkoihin, muuttaa tätä asiaa koskevia sään-</p>	<p>Vammaisten oikeus oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti;</p> <p>Suojatyöpaikkoihin sijoittamisen lopettaminen. Sekä;</p> <p>a) Kohtuulliset mukautukset vammaisille työpaikalla;</p> <p>b) Oikeudenmukaisen palkan maksaminen vammaisille;</p> <p>c) Sama palkka samasta työstä.</p> <p>31. Sosiaaliturvan taso: Eläke-etuuksien määrän kattavuus.</p>

	<p>nöksiään ja varmistaa, että vammaisille henkilöille</p> <p>a) taataan työpaikalla kohtuulliset mukautukset; b) maksetaan tekemästään työstä oikeudenmukaista palkkaa, joka mahdollistaa heille perheineen kunnollisen toimeentulon; ja c) maksetaan samasta työstä samaa palkkaa kuin muille, syrjimättä heitä palkkauksessa siksi, että heidän työkykynsä katsotaan muita heikommaksi.</p> <p>31. Lisäksi komitea suosittelee, että kun sopimusvaltio pyrkii poistamaan köyhyysloukut, se varmistaa, että eläke-etuudet kattavat määrältään asianmukaisesti sekä tulojen korvaamisen että vammaisuudesta johtuvat menot. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio omaksuu sellaisen ”vammaisuuden” määritelmän, jollainen mahdollistaa nykyistä paremmin tietojen keräämisen vammaisten henkilöiden tilanteesta.</p>	
	<p>Mielenterveyshuolto</p> <p>43. Komitea panee huolestuneena merkille mielenterveyden hoitovajeen sopimusvaltiossa. Vaje johtuu muun muassa palvelujen epätasaisesta maantieteellisestä jakautumisesta ja siitä, etteivät muita heikommassa asemassa olevat ryhmät saa yhdenvertaisesti asianmukaista hoitoa ja hoivaa (12 artikla).</p> <p>44. Komitea suosittelee, että mielenterveyslain ja päihdehuoltolain uudistamisen sekä vuosien 2020–2030 kansallisen mielenterveysstrategian ja muiden alaan liittyvien strategioiden täytäntöönpanon perustana pidetään oikeutta terveyteen. Siksi komitea pyytää sopimusvaltiota</p> <p>a) parantamaan mielenterveyshuollon, etenkin avohuollon, saatavuutta alipalveluilla alueilla ja alipalveluissa paikoissa, kuten kouluissa ja vankiloissa; b) tehostamaan ennaltaehkäiseviä ja varhaisvaiheen palveluja; c) parantamaan kohtuuhintaisen mielenterveyshuollon saatavuutta.</p> <p>45. Komitea suosittelee myös, että mielenterveysstrategiaan sisällytetään toimenpiteitä, jotka on kohdennettu sellaisille ryhmille kuin lap-</p>	<p>Mielenterveyshuollon ja päihdehuollon uudistamisessa perustana oltava oikeus terveyteen.</p> <p>a) MT-huollon saatavuus alipalveluilla alueilla ja paikoissa b) ennaltaehkäisevät ja varhaisvaiheen palvelut c) kohtuuhintaisuus</p> <p>Mielenterveysstrategiaan toimenpiteitä heikommassa asemassa oleville ja heidän esteiden purkamiseen.</p>

	<p>sille ja nuorille, turvapaikanhakijoille ja pakolaisille, pienituloisille kotitalouksille ja vankilasta vapautuneille ja joilla puututaan niihin esteisiin, joita he kohtaavat asianmukaisten palvelujen saannissa.</p>	
	<p>Oikeus koulutukseen</p> <p>46. Komitea panee huolestuneena merkille kouluterveyskyselyn tulokset, joissa korostuu, että maahanmuuttajataustaisten, <u>vammaisten</u> ja sijaishuollossa olevien oppilaiden sekä lesbo-, homo-, biseksuaali-, transsukupuolisten ja intersukupuolisten oppilaiden oppimistulokset ovat muita heikommalla ja heitä kiusataan koulussa. Komitea on huolestunut myös siitä, että romaniooppilaisiin suhtaudutaan koulussa edelleen syrjivästi, he keskeyttävät koulunkäynnin muita useammin ja heitä opetetaan tosiasiallisesti usein eri luokissa kuin muita, vaikka sopimusvaltio onkin omaksunut inklusion periaatteen koulutusjärjestelmässään (13 ja 14 artikla).</p> <p>47. Komitea muistuttaa, että kiusaaminen ja syrjintä estävät nauttimasta oikeutta koulutukseen ja suosittelee, että sopimusvaltio sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin ymmärtäväsyyden ja suvaitsevuu den edistämisen sekä syrjintäkiellon ja antaa opetushenkilöstölle tarvittavaa koulutusta näistä aiheista, mukaan lukien yhdenvertaisuuslain ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain säännökset.</p> <p>Komitea suosittelee myös, että kun sopimusvaltio panee täytäntöön toimenpideohjelman kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, se seuraa toimenpideohjelman vaikuttavuutta.</p> <p>Lisäksi komitea toistaa aiemman suosituksensa vaatien sopimusvaltiota varmistamaan kaikkien lasten, myös maahanmuuttajataustaisten ja romanilasten, yhdenvertaiset mahdollisuudet saada inklusiivista opetusta.</p> <p>Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio puuttuu koulunkäynnin keskeyttämisen sosioekonomisiin juurisyihin ja varmistaa, että kaikkien koulutustasojen opetusjärjestelmät vastaavat erilaisista sosiaalisista ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden tarpeita.</p>	<p>Sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin yhdenvertaisuudesta;</p> <p>Kouluttaa opetushenkilöstöä yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta;</p> <p>Täytäntöön pantava toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa;</p> <p>Mahdollistaa kaikkien lasten oikeus inklusiiviseen opetukseen.</p>

<p>YK:n Kidutuksen vastainen komitea 2016 (CAT/C/FIN/CO/7)</p>	<p>Tahdosta riippumaton sijoittaminen psykiatriseen laitokseen ja siellä tapahtuva hoito</p> <p>22. Komitea ottaa huomioon kesäkuussa 2016 voimaan tulleet mielenterveyslain muutokset, mutta on kuitenkin huolissaan siitä, että henkilöt, joiden psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt, eivät välttämättä ole tietoisia mahdollisuudestaan käyttää oikeussuojakeinoja, kuten riitauttaa tahdosta riippumattoman sairaalahoitoon määräämisen hallintotuomioistuimessa, jos heillä ei ole laillista edustajaa, perheenjäsentä tai muuta läheistä, joka osallistuu heidän hoitoonsa (2, 12, 13 ja 16 artikla).</p> <p>23. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio muuttaa mielenterveyslakiaan ja antaa selkeät ja yksityiskohtaiset säädökset, joilla varmistetaan tehokkaat oikeudelliset takeet, mukaan lukien laillisen edustajan järjestäminen. Sopimusvaltion tulisi lisäksi vahvistaa niiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta, joiden psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt siten, että heidän sijoittamisensa psykiatrisiin sairaaloihin ja sosiaalisiin laitoksiin perustuu vapaaehtoiselle tietoiselle suostumukselle, että heillä on tehokas muutoksenhakuoikeus ja että he pystyvät riitauttamaan tahdosta riippumattoman sairaalahoitoon määräämisen tuomioistuimessa.</p>	<p>Mielenterveyspotilaiden ja kehitysvammaisten oikeusturva ja itsemääräämisoikeus</p>
<p>YK:n Lapsen oikeuksien komitea 2011 (CRC/C/FIN/CO/4)</p>	<p>Tietojen kokoaminen</p> <p>18. Komitea on huolestunut siitä, ettei haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten köyhien, <u>vammaisten</u>, vähemmistö- tai maahanmuuttajataustaisten ja vaihtoehtoisessa hoidossa olevien lasten, elinoloista ole käytävissä riittävästi tietoja. Lisäksi komitea on huolestunut siitä, että lasten hyväksikäyttöä ja laiminlyömistä sekä heihin kohdistuvaa väkivaltaa ja heille annettavia palveluja on tilastoitu vain niukasti.</p> <p>19. Komitea kehottaa sopimusvaltiota vahvistamaan yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevaa tilastointijärjestelmää ja tilastollista analysointia sekä varmistamaan, että sopimusvaltiossa kootaan ja käytetään tietoja, joiden perusteella politiikan ja ohjelmien parissa toimiville tiedotetaan köyhyydestä, väkivallasta, <u>vammaisista lapsista</u>, vähemmistö- ja maahanmuuttajataustaisista lapsista ja perheestään erotetuista lapsista. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio vahvistaa</p>	<p>LOS:n täytäntöönpanoa koskevan tilastointijärjestelmän vahvistaminen;</p> <p>Tiedon kokoaminen ja sen tiedottaminen politiikan ja ohjelmien parissa toimiville mm. vammaisista lapsista.</p>

	<p>edelleen valmiuksiaan koota ja analysoida järjestelmällisesti muun muassa iän, sukupuolen ja etnisen taustan mukaan eriteltäviä tietoja kaikista alle 18-vuotiaista henkilöistä yleissopimuksen koko soveltamisalalta kaikkialta sen alueelta.</p>	
	<p>Yhdenvertaisuus</p> <p>25. Komitea panee merkille sopimusvaltion pyrkimykset uudistaa yhdenvertaisuuslakia laajentamalla sen soveltamisalaa sekä sopimusvaltion suunnitelmat perustaa lapsiasiamiehen toimisto. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että <u>vammaisia lapsia</u>, maahanmuuttaja- ja pakolaislapsia sekä etnisiin vähemmistöihin kuuluvia lapsia, kuten romaneja, syrjitään. Komitea on huolestunut myös romaniväestön sosiaalisesta syrjäytymisestä ja rakenteellisesta syrjinnästä, joka lisää päihteiden käyttöä ja mielenterveysongelmia ja heikentää romanilasten elintaso.</p> <p>26. Komitea kehottaa sopimusvaltiota tehostamaan pyrkimyksiään torjua kaikkia syrjinnän muotoja, <u>mukaan lukien vammaisiin lapsiin, maahanmuuttaja- ja pakolaislapsiin sekä etnisiin vähemmistöihin</u> kuuluviin lapsiin kohdistuva syrjintä.</p> <p>Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio asettaa keskeiselle sijalle julkisissa ohjelmissaan syrjinnän estämisen ja poistamisen muun muassa joukkoviestinten ja koulutusjärjestelmän avulla. Sopimusvaltion olisi erityisesti kansallisen romanipoliittisen ohjelman mukaisesti tehostettava toimia, joilla torjutaan romanien etnistä syrjintää ja sosiaalista syrjäytymistä, sekä varmistettava kaikille romanilapsille riittävä elintaso.</p> <p>Komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa seuraavassa määräaikaisraportissaan tietoja niistä lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen kannalta merkittävistä toimista ja ohjelmista, jotka sopimusvaltio on toteuttanut noudattaakseen vuoden 2001 rasismia, rotusyrjintää, muukalaisvihaa ja niihin liittyvää suvaitsemattomuutta käsittelevässä maailmankokouksessa hyväksytyjä julistusta ja toimintasuunnitelmaa sekä vuoden 2009 Durbanin tarkistuskokouksen loppuasiakirjaa.</p>	<p>Lapsiryhmiin, mm. vammaisiin kohdistuvan syrjinnän torjumisesta.</p> <p>Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman toimeenpano.</p>

	<p>Lapsen mielipiteiden kunnioittaminen</p> <p>29. Komitea pitää myönteisenä sitä, että sopimusvaltio osallistuu kokeilu- maana lasten ja nuorten osallistumista koskevaan Euroopan neuvoston toimintapolitiikkaselvitykseen. Komitea pitää myönteisenä myös lastensuo- jelulailla säädettyä lapsen oikeutta tulla kuulluksi iästään riippumatta. Komi- tea on kuitenkin huolestunut siitä, että hallintomenettelylain mukaan aino- astaan 15 vuotta täyttäneillä lapsilla on oikeus tulla kuulluksi henkilöko- haisesti heitä koskevissa asioissa, ettei alle 12-vuotiaita lapsia ulkomaalais- lain mukaan yleensä näytetä kuultavan lainkaan ja ettei lapsia kuulla riittä- västi huostaanottoasioissa. Komitea on huolestunut myös siitä, ettei <u>vam- maisten lasten</u> oikeus tulla kuulluksi toteudu asianmukaisesti. Lisäksi komi- tea on huolestunut siitä, ettei vaihtoehtoisia keinoja kuulla 12 vuotta täyt- täneitä lapsia oikeussalin ulkopuolella käytetä riittävästi ja että heidät saa- tetaan pakottaa osallistumaan suulliseen käsittelyyn.</p> <p>30. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio poistaa ikäraajat kansalli- sesta lainsäädännöstään ja varmistaa, että kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia kuullaan asianmukaisesti, heidän kehitysasteensa huomioon ottaen, heitä koskevissa oikeudenkäynti- ja hallintomenettelyissä, myös huostaanottotapauksissa. Lapsia olisi kuultava lapsiystävälli- sesti, ottaen huomioon lapsen parhaan edun periaate. Lasten, <u>myös vammainen lasten</u>, mielipiteille olisi annettava asianmukainen paino lapsen iän ja kehitysasteen mukaisesti. Tähän voi sisältyä muun mu- assa lapsen kuuleminen luottamuksellisesti avoimen oikeussalin si- jaan sekä video-/äänitallennuslaitteiden käyttö. Tältä osin komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota yleiseen huomautukseensa no. 12 (CRC/C/GC/12), joka koskee lapsen oikeutta tulla kuulluksi.</p>	<p>Kaikkien lasten kuuleminen; Asianmukaisen painoarvon antaminen myös vammaisten lasten mielipiteille.</p>
--	--	---

	<p>Vammaiset lapset</p> <p>40. Komitea pitää myönteisenä vuonna 2009 voimaan tulleita vammaispalvelulain muutoksia, joilla korostetaan vammaisten henkilöiden yksilölliseen avun tarpeeseen perustuvaa apua, sekä vammaispoliittista ohjelmaa 2010-2015. Komitea on kuitenkin huolestunut siitä, ettei joissakin kunnissa ole tarjolla riittävästi terveydenhuoltopalveluja vammaisille lapsille ja ettei sopimusvaltio ole sitoutunut järjestämään määrärahoja tällaisiin palveluihin. Komitea on huolestunut myös siitä, että vammaisten lasten liikkumista rajoittavat fyysisen ympäristön ja julkisen liikenteen esteet, mikä paljolti eristää vammaisia oppilaita muusta yhteiskunnasta. Lisäksi komitea on huolestunut siitä, ettei opettajia kouluteta riittävästi työskentelemään vammaisten lasten kanssa ja etteivät vammaisten lasten perheet saa riittävää, hyvälaatuista ja ajantasaista tukea tai opetuksen ohjausta lastensa kuntouttamisen tueksi.</p> <p>41. Yleissopimuksen 23 artiklan sekä vammaisten lasten oikeuksia koskevan komitean yleisen huomautuksen no. 9 (2006) (CRC/C/GC/9) perusteella komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p> <ul style="list-style-type: none"> a) luo kokonaisvaltaisen oikeudellisen ja poliittisen kehyksen, jolla taataan vammaisten lasten yhdenvertainen oikeus saada hyvälaatuisia terveydenhuoltopalveluja, päästä julkisiin rakennuksiin ja joukkoliikennevälineisiin sekä osallistua yleisopetukseen; b) varmistaa vammaisille lapsille riittävän määrän henkilökohtaisia avustajia sekä tulkkaus- ja kuljetuspalveluja; c) parantaa opettajien valmiuksia opettaa vammaisia lapsia ja erityistarpeita omaavia lapsia; d) tukee vammaisten lasten perheitä antamalla heille opetuksen ohjausta; ja e) jouduttaa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointiprosessia. 	<ul style="list-style-type: none"> a) Vammaisten lasten oikeus terveydenhuoltoon, esteettömyyteen ja yleisopetukseen; b) Vammaisten lasten henkilökohtainen apu, tulkkaus- ja kuljetuspalvelut; c) Opettajien valmiudet opettaa vammaisia ja erityistarpeisia lapsia; d) Vammaisten lasten perheiden opetuksen ohjaus (e) Vammaisyleissopimuksen ratifiointi)
--	---	---

<p>YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/WG.6/41/L)</p>	<p>6.111 Improve the system of assistance to young people, migrants, people with disabilities and other categories of citizens who are faced with unemployment in finding jobs, as well as take measures to provide additional social support to vulnerable groups and increase the availability of health care services (Belarus);</p>	<p>Työttömyyden avustusjärjestelmän parantaminen; Lisää sosiaalista tukea haavoittuville ryhmille; Parantaa terveystalvelujen saatavuutta.</p>
	<p>6.112 Strengthen efforts to protect people’s right to life and health, especially the lives and health of the elderly, people with disabilities and women (China);</p>	<p>Oikeus elämään ja terveyteen, erityisesti ikääntyneiden, vammaisten ja naisten.</p>
	<p>6.113 Increase the availability of affordable mental health care services (Maldives);</p>	<p>Kohtuuhintaisten mielenterveyspalvelujen saatavuus.</p>
	<p>6.114 Provide high-quality social and mental health services for children and young people and reinforce training in trauma and mental health of professionals working with children and young people (Estonia);</p>	<p>Sosiaali- ja mielenterveyspalveluita lapsille ja nuorille; Ammatillisille trauma- ja mielenterveyskoulutusta</p>
	<p>6.115 Increase the availability of mental health care services in all regions and enhance services for preventive and early interventions, especially for children and youth (Panama);</p>	<p>Mielenterveyspalvelujen saatavuus koko maassa; Ennaltaehkäiseviä ja varhaisia palveluja, erityisesti lapsille ja nuorille</p>
	<p>6.116 Create equal access to mental healthcare across the country, especially for the physically challenged and children (Sierra Leone);</p>	<p>Mielenterveyspalvelujen saatavuus koko maassa erityisesti liikuntarajoitteisille ja lapsille</p>
	<p>6.117 Review the Mental Health Act by aligning it with the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the right to health framework, with a view to eliminate stigma, violence and coercion in mental health and increasing the availability of community-based services (Portugal);</p>	<p>Arvioida mielenterveyslakia suhteuttamalla se YK:n vammaisyleissopimukseen ja oikeus terveyteen -viitekehykseen</p>
	<p>6.120 Ensure equal access to inclusive education for all children, including children with a migrant background (Viet Nam);</p>	<p>Inklusiivinen koulutus, myös maahanmuuttajalapsille</p>

	6.121 Take further measures that will centre on issues of inclusive education for children from vulnerable groups or at the risk of marginalization, such as Roma children (Armenia);	Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten, kuten romanilasten inklusiivinen koulutus
	6.122 Continue to expand the opportunities for young people with disabilities to receive professional training and find employment within the framework of the ongoing reforms in vocational education (Bulgaria);	Vammaisten nuorten ammatillinen koulutus ja työllistymismahdollisuudet
	6.190 Promote actively the rights and the participation of persons with disabilities in society, including in the labour market, and guarantee effective legal protection against discrimination of persons with disabilities (Cuba);	Vammaisten henkilöiden osallistuminen yhteiskuntaan (ml. työelämään) ja oikeussuojakeinot syrjintää vastaan
	6.191 Safeguard the diversity of cultural expressions, promote intercultural and intracultural dialogue and support traditional practices and creative productions by all persons in vulnerable situations, including persons with disabilities (Cyprus);	Kulttuuri-ilmaisun monimuotoisuus; kulttuurienvälistä ja kulttuurinsisäistä vuoropuhelua; tukea vammaisten henkilöiden perinteiset käytännöt ja luova tuotanto
	6.192 Continue strengthening laws that will realize the full implementation of the rights of persons living with disabilities (Eswatini);	Vammaisten henkilöiden oikeuksien täysmääräinen täytäntöönpano
	6.193 Promote actively participation of persons with disabilities in the labour market (Gabon);	Vammaisten henkilöiden osallistuminen työmarkkinoille
	6.194 Ensure in law and in practice that workers with disabilities enjoy the right to just and favourable conditions of work on equal basis with others (Gambia);	Oikeus oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työehtoihin
	6.195 Strongly consider repealing legislation that permits the sterilisation of women with mental disabilities (Greece);	Steriloimislain 2.1 §:n kumoaminen
	6.196 Enhance its good efforts to increase women's participation in the public and private sectors and their representation at all levels, especially for women with disabilities or ethnic minority backgrounds (Kazakhstan);	Vammaisten naisten osallistuminen ja edustus

	6.197 Make further progress in prohibiting discrimination against persons with disabilities in all fields, including the provision of government services (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland);	Vammaisten syrjinnän kieltö ml. julkisissa palveluissa
	6.198 Improve access for persons with disabilities to public information and transportation and ensure effective legal protection against discrimination and exploitation in the labour market (United States of America);	Julkisen tiedon ja kuljetusten saavutettavuus; oikeussuoja työsyryntätalanteissa
YK:n itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1)	<p>1. Tiedot</p> <p>69. Lisäksi vanhusten hyväksikäytön osalta kaikki väkivallan, hyväksikäytön ja laiminlyönnin muodot olisi otettava huomioon tilastoissa.</p> <p>Naisiin kohdistuvan väkivallan osalta itsenäinen asiantuntija korostaa, että ikääntyneitä naisia koskeviin tietoihin on sisällytettävä iän ja muiden tekijöiden mukaan eriteltyjä tietoja, kuten alkuperäisväestö-, maahanmuuttaja-, vähemmistö- tai muusta taustasta. Hallitus voi toteuttaa mielekkäitä toimenpiteitä vain riittävällä tietopohjalla.</p>	<p>Vanhusten hyväksikäyttö ja laiminlyönnit huomioitava tilastoissa.</p> <p>Naisiin kohdistuvan väkivallan osalta tiedonkeruu ikäryhmittäin ja vähemmistötaustan mukaan.</p>
	<p>2. Ageismi ja ikäsyryntä</p> <p>73. Itsenäinen asiantuntija suosittelee, että toimintarajoitteisille ikääntyneille tarjottavien terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen olisi perustuttava vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisiin oikeuksiin. Ikääntyneenä vammautuneisiin tällä hetkellä sovellettavat oikeudet ja toimenpiteet näyttävät kuuluvan erilaisten palvelujärjestelmien piiriin, minkä vuoksi ikääntyneet eivät saa vammaispalvelulain mukaisia palveluja. Yleissopimuksen mukaisesti henkilöillä, joilla on älyllinen ja/tai psykososiaalinen vamma, mukaan lukien kognitiivinen toimintarajoite, kuten dementia, olisi oltava oikeus henkilökohtaiseen apuun.</p>	Ikääntyneenä vammautuneille tarjottavien sote-palvelujen perustuttava vammaisyleissopimuksen oikeuksiin. Heidän tulisi saada vammaispalvelulain mukaisia palveluja.
	74. Itsenäinen asiantuntija suosittelee vahvasti, että hallitus tarkistaa iäkkään henkilön määritelmän henkilönä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt sellaisten sairauksien tai vammojen vuoksi, jotka ovat alkaneet, lisääntyneet	lökkään henkilön määritelmästä uudistuksessa vammaispalvelulaisissa. Rajoittaa mahdollisuutta saada kuljetuspalveluita.

	tai pahentuneet korkean iän tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen vuoksi. Korkeaa ikää koskevan poissulkemisen sisällyttäminen uudistettuun vammaispalvelulakiin rajoittaa edelleen ikääntyneiden mahdollisuutta saada lain mukaisia kuljetuspalveluja.	
	<p>8. Riittävä elintaso</p> <p>96. Riittävän resursoitu ja kattava esteettömyysstrategia sekä kaikkien rakennusten, julkisten palvelujen ja julkisen liikenteen yleisen suunnittelun edistäminen ikääntyneiden, myös liikuntarajoitteisten ja vammaisten, esteettömyyden varmistamiseksi on tarpeen, jotta voidaan varmistaa ikääntyneiden osallisuus kaupunki- ja maaseutualueilla.</p>	<p>Riittävän resursoitu ja kattava esteettömyysstrategia.</p> <p>Edistää esteettömien julkisten alueiden suunnittelua.</p>
EUROOPAN NEUVOSTO		
Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT/Inf (2021) 7)	63. CPT haluaa saada tietoa potilaiden oikeuksia ja rajoittavia toimenpiteitä terveydenhuoltolaitoksissa koskevan uuden lainsäädännön valmistelun edistymisestä.	Tietopyyntö itsemääräämisoikeuden vahvistamisen lakihankkeesta.
	65. CPT haluaisi saada tietoja edistyksestä liittyen sosiaali- ja terveysministeriön suunnitelmiin rakentaa vuoteen 2025 mennessä Helsinkiin uusi psykiatrisen sairaala, jossa on oikeuspsykiatrisen osasto.	Tietopyyntö uuden psykiatrisen sairaalan rakentamissuunnitelmista Helsinkiin.
	69. CPT suosittelee tarkastelemaan uudelleen mahdollisuutta lisätä (väliaikaisesti) sairaanhoitohenkilökuntaa Kellokosken sairaalan osastoilla, joilla on erityisen haastavia potilaita.	Kellokosken sairaalahenkilökunnan lisääminen.
	70. CPT suosittelee ryhtymään ainakin joillakin Kellokosken sairaalan osastoilla määrätietoisiin toimenpiteisiin, joilla turvataan sairaanhoitohenkilökunnan ja potilaiden väliset myönteiset ja luottamukselliset suhteet.	Kellokosken sairaalassa henkilökunnan ja potilaiden väliset suhteet.

	<p>72. CPT suosittelee, että Kellokosken sairaalassa ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että potilaat pääsevät huomattavasti enemmän ulkoalueille. Tavoite yleisestä ja rajoituksettomasta pääsystä ulkoalueille päiväaikaan tulisi lisäksi ottaa huomioon uusien psykiatristen sairaaloiden suunnittelussa, mukaan lukien Helsinkiin lähivuosina rakennettavaksi suunnitellussa sairaalassa (katso edellä 65 kohta).</p>	<p>Potilaiden yleinen ja rajoitukseton pääsy ulkoalueille.</p>
	<p>73. CPT suosittelee, että <u>kaikkien</u> psykiatrisissa sairaaloissa olevien potilaiden hoitoon – mukaan lukien potilaat, joiden liikkumista rajoitetaan – kuuluu kattavasti terapeutista, kuntouttavaa ja virkistystoimintaa. Vähimmäisvaatimuksena on tarjota jokaiselle potilaalle mahdollisuus osallistua päivittäin järjestettyyn toimintaan, ja henkilökunnan tulisi motivoida potilaita osallistumaan.</p>	<p>Psykiatrisen sairaalan potilaiden terapeutinen, kuntouttava ja virkistävä toiminta.</p>
	<p>74. CPT kannustaa Kellokosken sairaalan johtoa lisäämään aikaa, jonka terveydenhuoltohenkilöstö käyttää välittömään ja henkilökohtaiseen kontaktiin potilaiden kanssa, jolloin tavoitteena on kehittää luottamuksellisia hoitosuhteita, helpottaa yhteistyötä ja arvioida uudelleen potilaiden hoitosuunnitelmia. Kokemus on osoittanut, että tämä hyvin todennäköisesti auttaa myös vähentämään rajoitustoimenpiteiden tarvetta. Tässä viitataan lisäksi 70 kohdassa annettuun suositukseen.</p>	<p>Kellokosken sairaalassa lisää aikaa henkilökunnan ja potilaiden väliseen kontaktiin; arvioida uudelleen hoitosuunnitelmia.</p>
	<p>75. CPT toistaa suosituksensa siitä, että kaikissa Suomen psykiatrisissa sairaaloissa tulisi ryhtyä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että potilaalta pyydetään aina kirjallinen tietoinen suostumus ennen sähköhoitoon turvautumista (ja että tämä merkitään asianmukaisesti asiakirjoihin).</p>	<p>Aina kirjallinen tietoinen suostumus ennen sähköhoitoon turvautumista psykiatrisissa sairaaloissa.</p>
	<p>83. CPT suosittelee Kellokosken sairaalan johtoa pyrkimään edelleen vähentämään rajoittamisen kestoa. Jos poikkeustapauksissa rajoittamiseen täytyy turvautua muutamaa tuntia kauemmin, psykiatrin tulisi arvioida toimenpidettä lyhyin väliajoin. Tällaisissa tapauksissa samoin kuin rajoittamisen toistuvassa käytössä tulisi harkita toisen lääkärin konsultointia.</p>	<p>Vähentää rajoittamisen kestoa Kellokosken sairaalassa; toimenpiteen arviointi lyhyin väliajoin.</p>

	<p>84. CPT kannustaa Suomen viranomaisia ottamaan huomioon komitean näkökohdat (jotka koskevat eristyshuoneiden vankilamaista ulkonäköä ja painavia rautaovia, joissa on salpoja ja kolme jykävää pulttia lukitsemista varten samoin kuin vankiloiden eristysseleissä) muun muassa Helsinkiin tulevien vuosien aikana rakennettavaksi suunnitellun uuden psykiatrisen sairaalan suunnittelussa.</p>	<p>Uuden psykiatrisen sairaalan suunnittelussa huomioitava, ettei erityishuoneissa vankilamaista ulkonäköä.</p>
	<p>85. CPT suosittelee, että jokaista eristyksissä pidettävää potilasta valvoisi jatkuvasti, välittömästi ja henkilökohtaisesti pätevä henkilöstön jäsen. Henkilöstön jäsen voi olla potilashuoneen ulkopuolella (tai vieressä huoneessa, josta on ikkuna potilashuoneeseen) edellyttäen, että potilas voi kunnolla nähdä henkilöstön jäsenen ja että tämä voi jatkuvasti tarkkailla potilasta ja kuulla hänet. On selvää, ettei henkilöstön jäsenen jatkuvaa ja henkilökohtaista läsnäoloa voi korvata videovalvonnalla.</p>	<p>Eristyksessä olevan potilaan jatkuva valvonta.</p>
	<p>86. Näin ollen CPT suosittelee Kellokosken sairaalan johtoa pyrkimään edelleen vähentämään potilaiden eristyksen toistuvuutta ja kestoja.</p>	<p>Eristyksen toistuvuuden ja keston vähentäminen.</p>
	<p>87. CPT kannustaa Kellokosken sairaalan johtoa kiinnittämään enemmän huomiota siihen, että jokaisen rajoitustoimenpiteiden kohteena olleen potilaan kanssa keskustellaan asiasta mielekkäällä ja perusteellisella tavalla rajoitustoimenpiteen päätyttyä.</p>	<p>Rajoitustoimenpiteiden jälkeinen keskustelu potilaan kanssa.</p>
	<p>88. CPT suosittelee, että kaikki rajoitustoimenpiteiden, myös kemiallisten rajoitustoimenpiteiden, käyttökerrat kirjataan sellaisenaan potilaan henkilökohtaisiin tietoihin ja että kemiallisten rajoitustoimenpiteiden käytöstä laaditaan oma rekisteri kaikissa psykiatrisissa laitoksissa.</p>	<p>Rajoitustoimenpiteiden käyttökertojen kirjaaminen; Kemiallisista rajoitustoimista oma rekisteri.</p>
	<p>89. CPT haluaisi saada tietoja siitä, onko potilailla sairaalahoitoa koskevan ensimmäisen päätöksen yhteydessä mahdollisuutta päästä maksutta riippumattoman ulkopuolisen psykiatrin arvioitavaksi (psykiatrin ei tarvitse olla potilaan itse valitsema).</p>	<p>Tietoa onko ensimmäisen hoitopäätöksen jälkeen maksuton toisen psykiatrin arvio.</p>

	90. CPT suosittelee muuttamaan Mielenterveyslakia sen varmistamiseksi, että mielenterveyshäiriöistä kärsivien potilaiden vapaudenmenetyksen – myös tarkkailuun ottaminen – perustuu aina toimenpiteen alusta asti muodolliseen kirjalliseen päätökseen, jossa on liitteenä kattavat perustelut ja tiedot valitusmahdollisuuksista. Tällöin myös potilaan tulisi saada kopio päätöksestä.	MTL:n muutos varmistamiseksi, että mielenterveyspotilaan vapaudenmenetyksen perustuu alusta asti kirjalliseen päätökseen.
	92. CPT pyytää Suomen viranomaisia tarkastelemaan nykyisiä oikeusturvakeinoja, jotka liittyvät mielenterveyshäiriöistä kärsivien potilaiden tahdosta riippumattomaan sairaalahoitoon. Tavoitteena tulisi olla tarjota sairaalassa oleville ja uusille potilaille tehokkaat oikeusturvakeinot näiden huomautusten pohjalta.	Tehokkaat oikeusturvakeinot mielenterveyspotilaille TRH:sta.
	94. CPT toistaa suosituksensa muuttaa mielenterveyslakia siten, että potilaan sijoitussairaalaan riippumattoman psykiatrian asiantuntijan osallistuminen on pakollista, kun arvioidaan psykiatriset ja oikeuspsykiatristen potilaiden tahdosta riippumatonta sairaalahoitoa.	MTL muutos: Riippumaton psykiatrian asiantuntijan osallistuminen pakolliseksi TR-sairaalahoitoon arvioinnissa.
	96. CPT suosittelee Suomen viranomaisia ryhtymään tehokkaihin lisätoimenpiteisiin – tarvittaessa lainsäädännön tasolla – sen varmistamiseksi, että tuomioistuimet käsittelevät psykiatriset ja oikeuspsykiatristen potilaiden tahdosta riippumatonta sairaalahoitoa koskevien päätösten hyväksymis- ja valitusasiat kohtuullisessa ajassa.	Tuomioistuinkäsittely kohtuullisessa ajassa (oikeus)psykiatristen potilaiden tahdosta riippumattomasta sairaalahoitosta.
	98. CPT suosittelee Suomen viranomaisia ryhtymään tehokkaihin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että psykiatriset ja oikeuspsykiatristen potilaiden tahdosta riippumatonta sairaalahoitoa koskevien päätösten hyväksymisen yhteydessä tuomioistuin esittää tapauskohtaisesti päätöksen perusteena olevat yksityiskohtaiset syyt. Lisäksi CPT toistaa suosituksensa siitä, että mielenterveyshäiriöistä kärsivillä potilailla tulisi olla todellinen oikeus tulla henkilökohtaisesti kuulluksi, kun tuomioistuin hyväksyy (tai hylkää) tahdosta riippumattoman sairaalahoitoon jatkamisen laillisuuden.	Tuomioistuimen yksityiskohtaiset perustelut ja oikeus tulla kuulluksi (oikeus)psykiatristen potilaiden TR-sairaalahoitoon tapauksissa.
	99. Jotta päätöksenteossa voidaan huolehtia potilaan edusta, CPT suosittelee, että potilaan henkilökohtaisesta kuulemisesta ja mahdol-	Potilaan henkilökohtainen kuuleminen ja oikeusapu pakolliseksi TRH:ssa.

	<p>lisuudesta oikeusapuun tehdään pakollista Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemissä päätöksissä, jotka koskevat potilaan tahdosta riippumatonta sairaalahoitoa (ja sen lopettamista). Laitoksen sääntöjä ja tarvittaessa lainsäädäntöä tulisi muuttaa vastaavasti.</p>	
	<p>103. CPT kehottaa jälleen kerran Suomen viranomaisia ottamaan kaikissa Suomen psykiatrisissa hoitolaitoksissa viipymättä käyttöön menettelyn, jossa potilaalta pyritään aktiivisesti saamaan vapaaehtoinen ja tietoinen suostumus hoitoon ja jossa jokaisella arvostelukykuisellä potilaalla on mahdollisuus kieltäytyä hoidosta tai muusta lääketieteellisestä toimenpiteestä. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa säätämällä vapaaehtoista ja tietoista hoitosuostumusta koskevasta peruseriaatteesta sekä määrittelemällä selkeästi ja tarkasti poikkeusolosuhteet, joissa tästä periaatteesta voidaan poiketa.</p>	<p>Menettelyn käyttöönotto ja lainsäädännön muutos potilaiden hoitosuostumuksen hankkimisesta.</p>
	<p>103. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä tulisi lisäksi muuttaa siten, että - ulkopuolisen psykiatrin mielipidettä voidaan edellyttää aina, kun potilas ei suostu sairaalan lääkäreiden ehdottamaan hoitoon - potilaalle voidaan antaa mahdollisuus valittaa ehdotetusta hoidosta riippumattomalle ulkopuoliselle viranomaiselle, saada oikeusapua asiassa ja saada asiaa koskeva päätös riittävän lyhyessä ajassa. Lisäksi tulisi varmistaa, että potilaan suostumus tai kieltäytyminen kirjataan ylös ennen hoidon aloittamista. Valitusmahdollisuuksista potilaalle kertomisen osalta viitataan 105 kohtaan.</p>	<p>Lainmuutosta: Ulkopuolisen psykiatrin mielipide kun potilas ei suostu hoitoon sekä valitusoikeus, oikeusapu ja oikeus päätökseen.</p>
	<p>104. CPT suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että kaikissa Suomen psykiatrisissa sairaaloissa annetaan järjestelmällisesti kaikille uusille potilaille (ja heidän perheilleen) suullisesti ja kirjallisesti tietoja sairaalan käytännöistä ja potilaiden oikeuksista. Tätä varten esitteitä tulisi olla saatavilla asianmukaisilla kielillä. Potilaiden, jotka eivät pysty ymmärtämään esitettyä (esitteitä), tulisi saada tarvittavaa apua. Toimenpiteisiin tulisi ryhtyä sen varmistamiseksi, että henkilökunta voi kommunikoida päivittäin kaikkien potilaiden kanssa, myös suomea puhumattomien kanssa, ja antaa heille tarpeellisia tietoja. Tulkkipalvelujen käyttöä tulisi harkita.</p>	<p>Tiedonanto ja kommunikointi psykiatristen sairaaloiden potilaille; asianmukaisilla kielillä</p>

	<p>105. CPT suosittelee Suomen viranomaisia ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että Kellokosken sairaalassa ja kaikissa muissa Suomen psykiatrisissa hoitolaitoksissa potilaille kerrotaan järjestelmällisesti kaikista käytävissä olevista valituskeinoista sekä suullisesti että kirjallisesti ja annetaan kyseisten valituselinten yhteystiedot. Jokaisella osastolla tulisi olla laatikko, jonne voi luottamuksellisesti jättää valituksen (ja jonka vain tietyt henkilöt voivat luottamuksellisesti avata).</p>	<p>Informointi valituskeinoista psykiatrisissa hoitolaitoksissa.</p>
<p>Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suoje- lua koskevan pui- teyleissopimuksen täy- täntöönpanosta Suo- messä (FCNM) 2020 (CM/ResCMN(2020)1)</p>	<p>8. varmistetaan, että ruotsinkielisillä on käytännössä mahdollisuus saada terveydenhuoltoja sosiaalipalveluja äidinkielellään. Erityisesti olisi pyrittävä torjumaan moniperusteista syrjintää, joka kohdistuu näitä palveluja käyttäviin ruotsinkielisiin lapsiin, vanhuksiin ja <u>vammaisiin</u>. Viranomaisten tulee seurata tarkoin ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien toteutumista ja tarvittaessa ryhtyä toimiin niiden toimeenpanemiseksi käräjäoikeuksissa.</p>	<p>Ruotsinkieliset sote-palvelut; ruotsinkielisten moniperusteisen syrjinnän torjunta sote-palveluissa.</p>
<p>Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO/Inf(2019)9)</p>	<p>E. Turvakodit (23 artikla)</p> <p>21. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia jatkamaan ja tehostamaan pyrkimyksiään lisätä turvakotipaikkojen määrää ja laajentaa turvakotien maantieteellistä sijoittumista eri puolille Suomea, jotta Suomi saavuttaisi Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa asetetun vähimmäisvaatimuksen yhdestä perhepaikasta 10 000 asukasta kohti. Lisäksi GREVIO kehottaa painokkaasti antamaan turvakodeille riittävät voimavarat, myöntämään niille pitkäaikaista rahoitusta ja tarjoamaan väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen turvakoteja, jotka on tarkoitettu pelkästään naisille. Lisäksi GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia arvioimaan, miten turvakodit ovat käytännössä saavutettavissa <u>vammaisille naisille</u>, eri romaniyhteisöjen naisille ja päihde-ongelmallisille naisille.</p>	<p>Turvakotien saavutettavuus</p>
<p>Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suo-</p>	<p>2. Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen</p> <p>96. Yhdenvertaisuuselinten tehokkuus ja riippumattomuus on olennaisen tärkeää. Työsuojeluhallinto ei tällä hetkellä täytä riippumatto-</p>	<p>Lainsäädännön uudistaminen: Työsuojeluhallinnon riippumattomuus; Työsuojeluhallinnon asiantuntemuksen</p>

<p>mea koskeva raportti (CommDH(2012)27)</p>	<p>muuden kriteeriä, sillä se toimii kiinteästi aluehallintovirastojen yhteydessä. Toinen huolenaihe on työsuojeluhallinnon asiantuntemuksen riittävyys eri syrjintäperusteiden alalla <u>erityisesti vammaisuuteen</u> ja työolosuhteiden mukauttamiseen liittyvissä asioissa. Yhdenvertaisen kohtelun valvonta on tämän lisäksi vain pieni osa työsuojeluhallinnon laajaa tehtäväkenttää.</p>	<p>riittämättömyys vammaisuudesta ja työolosuhteiden mukauttamisesta.</p>
	<p>Vammaiset</p> <p>104. Vuonna 2009 uudistettu laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista oli merkittävä askel vaikeavammaisten osallisuuden lisäämisessä. Suomi ei kuitenkaan ole vielä ratifoinut CRPD:tä. Ihmisoikeusvaltuutettu rohkaisee Suomea ratifioimaan yleissopimuksen pikaisesti ja tähdentää, että vammaiset on tärkeää osallistaa sen täytäntöönpanoon ja valvontaan. Kansallisen seurantakehyksen määrittelyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja järjestelmään tulee sisältyä riippumaton valvontamekanismi. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisella pitäisi selkeyttää työolosuhteiden mukauttamisen toimeenpanoa. Viittomakieltä koskeva erityislainsäädäntö parantaisi viittomakielen asemaa ja varmistaisi viittomakielisten tosiasiallisen yhdenvertaisuuden.</p>	<p>Lainsäädännön uudistaminen työolosuhteiden mukauttamisen toimeenpanon selkeyttämiseksi.</p>
	<p>Vammaiset</p> <p>105. On tärkeää, että itsemääräämisoikeutta, tahdosta riippumatonta hoitoa ja hoidossa käytettäviä rajoitteita koskeva suomalainen lainsäädäntö uudistetaan perusteellisesti. Lakiuudistuksilla tulee antaa kehitysvammaisille ja psykososiaalisista häiriöistä kärsiville mahdollisuus käyttää tosiasiallisesti oikeustoimikelpoisuuttaan. Lähtökohtana tulee CRPD:n 12 artiklan mukaisesti olla oikeustoimikelpoisuuden käyttäminen ja tuetun päätöksenteon tarjoaminen niille, jotka haluavat apua päätösten tekemisessä tai niiden kertomisessa muille. Ihmisoikeusvaltuutettu on tyytyväinen Suomen suunnitelmiin ohjata kehitysvammaisten hoitoa ja palveluja laitosten ulkopuolelle. Tavoitteena tulee olla vammaisten yhteisöasuminen. Samalla pitää lisätä riippumattomia tarkastuksia olemassa oleviin tai siirtymävaiheen laitoksiin, jotka tarjoavat hoitoa vammaisille. Suljettujen laitosten tarkastusjärjestelmää on arvioitava Suomen kansallisen ennaltaehkäisevän mekanismin pohjalta, joka perustuu YK:n kidutuksen vastaisen yleisso-</p>	<p>TRH:a koskeva lainsäädäntöuudistus: Oikeustoimikelpoisuuden tosiasiallinen käyttäminen, tuettu päätöksenteko, yhteisöasuminen tavoitteena.</p> <p>Laitosten tarkastusjärjestelmän parantaminen.</p>

	pimuksen valinnaiseen pöytäkirjaan.	
--	--	--